

Avsnitt 12

Rosengång

Rosengång är ett stort område. Vi kan bara snudda vid det. Rosengång är inte bara en bindning det är också en vävnad med karakteristiska drag – t.ex. förhållandet mellan varp och inslag.

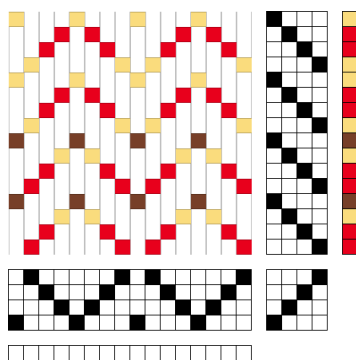
När vi talar om rosengång kan det ibland bli lite förvirrat, eftersom det är tre helt olika vävnader som fått namnet rosengång. Alla tre utgår från kypert. Bunden rosengång, lös rosengång, rosengång med tuskafstinslag.

Det blir främst den lösa, motsatstrampade rosengången som det här avsnittet kommer att handla om.

Jag håller mig till de svenska termerna och gör inget försöka att ge mig på de norska och danska. Det överläter jag till de norska och danska vävarna.

Bunden eller fast rosengång

Den bundna rosengången har en gles varp som gör att inslagen packar ihop sig och döljer varpen. Den bundna rosengången är oliksidig. Framsidan är slät, varje trampa sänker bara en varptråd. På baksidan ligger inslagen och flötterar. Mönstringen uppstår genom att man växlar färg på inslagen.

V-punktsolvning är vanlig. Man trampar rakt igenom och inslagen i varje övertrampning kommer att visa sig som en rad.

Här de 16 inslagen hopslagna till fyra rader i mönstret.

Man kan också solva i spets på 3 eller 4 skaft.

Här en bit av en provväv vävd med spetslösning på tre skaft.

Den täta, släta ytan syns tydligt.

I boken *Bunden Rosengång från Jämtland och Härjedalen* av Inga Lisa Petersson och Birgit Jansson beskrivs många olika sätt att väva den bundna rosengången. I den boken finns också ett kapitel skrivet av Gertrud Grenander Nyberg, *Rosengång i tid och rum*.

Med det så lämnar jag den bundna rosengången. Främst för att jag inte kunnat komma på något sätt att i WeavePoint först rita ett mönster med de färger man vill ha – och så översätta det till en inslagsordning.

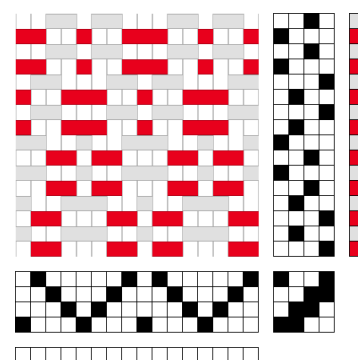
Lös rosengång eller liksidig rosengång

Ulla Cyrus-Zetterström kallar den för ”vanlig rosengång”. Emelie von Walterstorff menade att den bundna rosengången var den egentliga rosengången. Den liksidiga borde få ett eget namn, t.ex hampkrus som den kallats i Dalarna. Det finns en läsvärd artikel av henne: *Hampkrus och linningskrus* i *Fataburen* 1927. Där får man en massa trevliga ord för rosengången i olika delar av landet. Om man söker på titeln hittar man artikeln på nätet.

Varpen, ofta en linvarp, är gles och man packar inslaget tätt så att inslagen täcker varptrådarna. Mönstret är detsamma på båda sidor – med färgerna omkastade.

Den lösa rosengången bygger på en liksidig kypert, oftast på fyra skaft och en med V-punktsolvning. Mönstret byggs upp genom att man skyttlar omväxlande med två färger på två motstående trampor.

Rosengången vävs ofta i bårder omväxlande med släta partier vävda i kypert eller tuskaft. Även här täcker inslaget varpen.

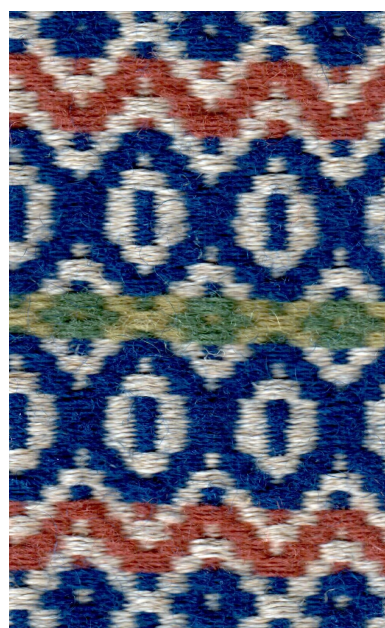
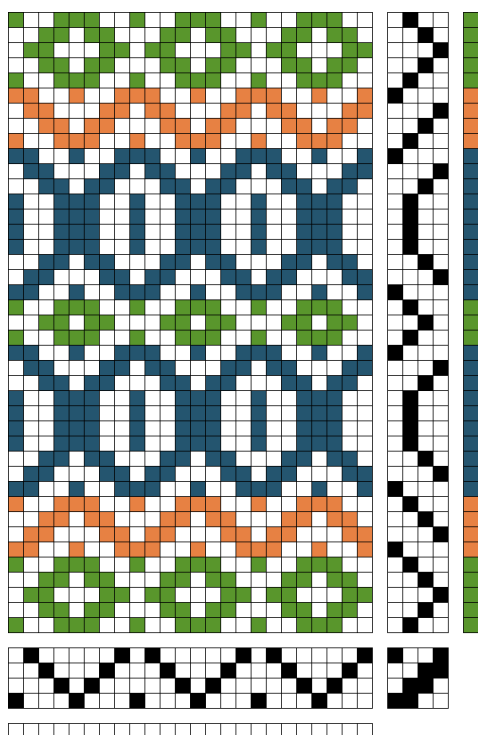

Att bygga upp ett mönster

Vi börjar med att rita ett mönster där inte motsatsinslagen ännu lagts till.

Här är en del av en bård från en av min fasters vävar från utbildningen på Väfskolan i Borås.¹ Motsatsinslagen är till största delen lin som glänser mot den torrare ullen. Det är en ganska tunn, tät väv. Varpen tvinnat lingarn ca 6 tr/cm. Fint entrådigt ullgarn i inslaget med motsatsinslag av tvinnat lingarn, samma som varpen, ca 48 inslag/cm. Den har tio olika mönsterbårder med tuskaft mellan. Varannan bård är mörkblå, alternativt ljusare blågrön, varannan röd, alternativt ljusare gulbrun.

Jag har också hittat hennes mönsterritningar!

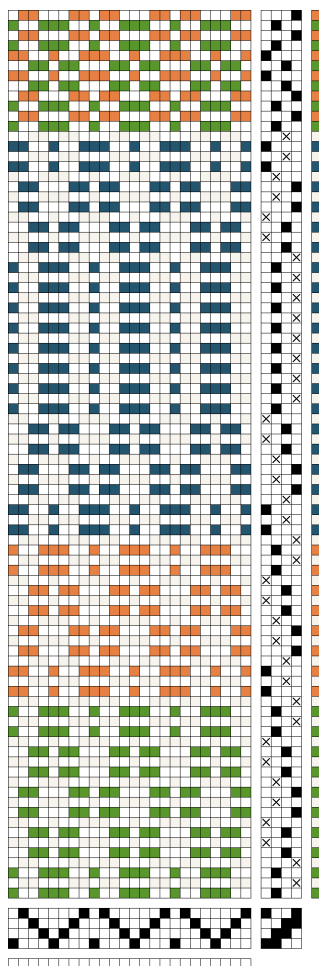

Jag ritade grönt i fyrkanterna uppe och nere.

Följ beskrivningen och rita ett eget mönster.

1. Välj Arkiv | Nytt. Välj fyra skaft och fyra trampor, markera sänkning.
2. Inredningar | Solvning | V-punkt.
3. Rita in en bataviauppknytning.
Batavia = liksidig kypert.
4. Konstruera mönstret genom att rita i trampningen och lägg in färger i inslagsordningen.

¹ www.textilverkstad.se/lena

5. Vi utökar mönstret innan motsatstrampningen läggs till.
Omforma | Utöka. Varptrådar x 1, Inslag x 2.
(I min väv är det fyra inslag.)
6. För att lägga till motsatstrampningen:
Omforma | Infoga parallellt. Markera Trampning och
Infoga från andra inslaget: Antal linjer 1, Avstånd 2,
bocka för Färg och välj färg på motsatsinslaget.
Jag har lagt till en ljus "linfärg" i min palett och satt ett
kryss på den färgen.

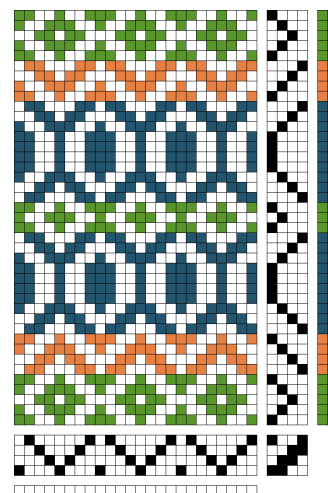
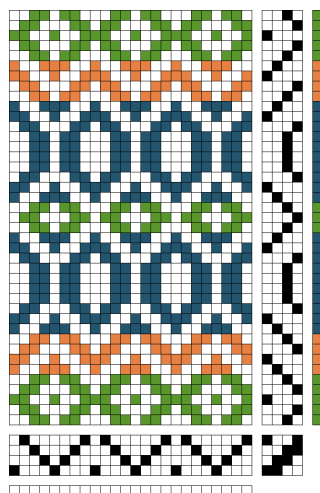
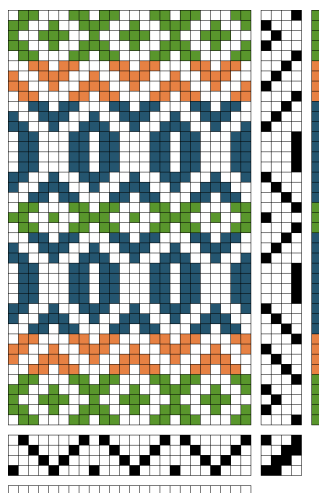
Vill man variera mönstret genom att ha
andra färger på motsatsinslagen lägger
man till de färgerna manuellt.

Så har jag gjort i mitten av bården.

För att visa tyget har jag lagt samma
värden i Garndialogen som i Rosengång
i WeavePoints Exempel Standard 8

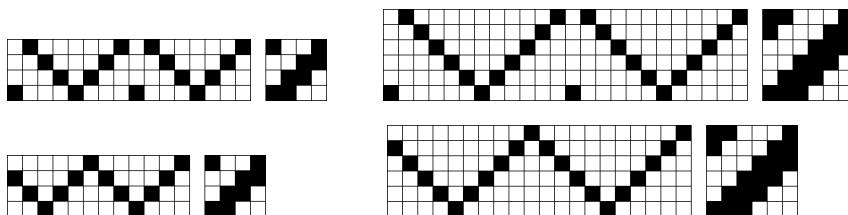

Nya varianter får man genom att markera trampordningen och välja Redigera | Modifiera.
Två steg, den vänstra bilden, gav baksidan på mönstret ovan. De två andra bilderna är en
ny variant, fram och baksida.

Solvningar

En rosengång kan solvas på fler sätt än som en 4-sk V-punkt. Det kan vara en V-punkt på fler skaft, sex eller åtta. Det kan också vara en spetsolvning. Uppknytningen är en liksidig bindning, oftast en batavia. Några exempel på solvningar och uppknytningar.

På nätet och i böcker hittar man rosengångar med andra varianter av solvningar. Ibland står det bara ”solvat som ...”. Samma solvning dyker också upp med olika namn. Vi tittar på några av dem.

Så länge man följer rosengångens kvalité: en gles varp med motsatsinslag som slås samman så att inslaget döljer varpen, blir det en rosengång.

Rosengångsvariationer

Rosengångsvariation som namn på solvningen är vanligt. Samma solvningar kallas också för *gammeldags rosengång*. Jag har skrivit ordet i pluralis i rubriken eftersom det blir olika varianter.

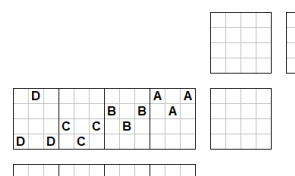
Det gemensamma för de här variationerna är att man utgår från någon av solvningarna ovan och ersätter varje punkt/tråd med tre trådar. På det här sättet uppstår lite olika variationer.

Jämför de två solvningarna. Varje tråd i V-punkten är ersatt med tre trådar. Solvningen är indelad med streck för att göra det tydligt.

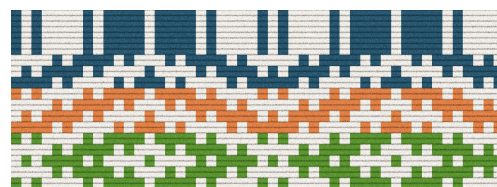
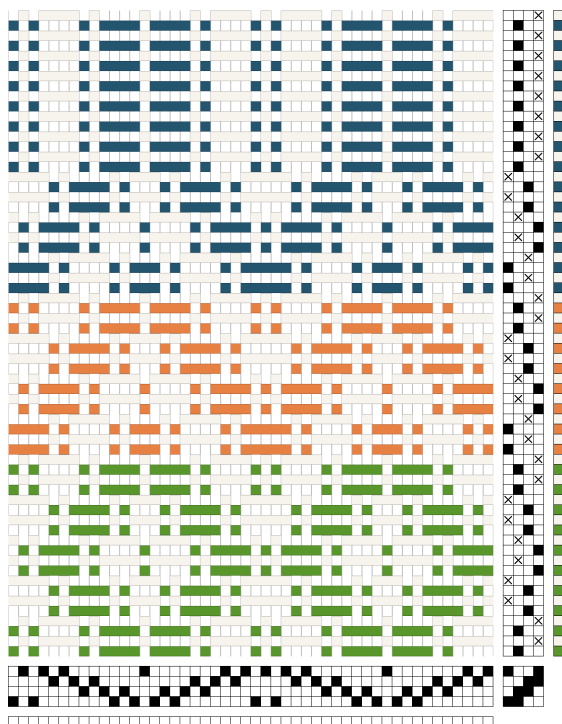
Jag gjorde en nyckel för att enkelt kunna omvandla ett mönster till en rosengångsvariation.

Läs om nycklar i kursavsnitt 8, Partimönster inredning.

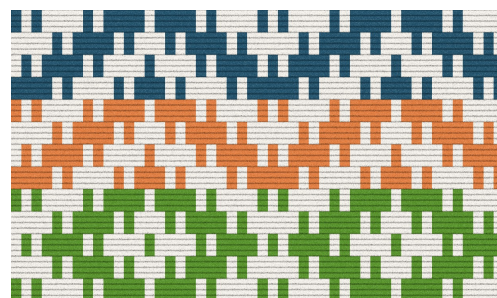

Ett exempel

1. Gör först en nyckel och spara den.
2. Öppna ett färdigt mönster, jag tog Lenas ovan med motsatsinslagen inlagda.
3. Omforma | Partimönster inredning. I dialogrutan markera Exakt och bläddra fram till den sparade nyckeln. OK.
4. Spara inte!
5. På grund av hur programmet arbetar med nycklar så har nu trampning ersatts med det som finns i nyckeln solvning och uppknytningen är tom. (Läs i handboken.)
6. För att få tillbaka detta välj Arkiv | Hämta delar. Öppna filen som du arbetar med och markera Uppknytning, Trampning och Inslagsfärger. OK.
7. Nu kan det vara läge att spara – gärna under ett nytt namn.

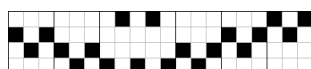
Övre tygbilden med 2 +2 inslag.
Nedre tygbilden med 4+4 inslag.
Antalet anpassas så att mönstret bygger upp fint.

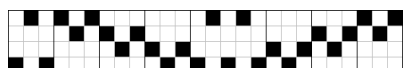
Några fler rosengångsvariationer:

Tommy Jonestrand fick en solvning, som kallades *Gammal fantasirosengång*.
Så här är tolkade Tommy den verbala beskrivningen. Den är konstruerad från en fyrskafts spetskypert och det är fem trådar i den ena spetsen.

Berättelsen finns i slutet av avsnittet.

Samma med fem trådar i spetsen har jag också sett i en V-punkt.

Man kan även ha fem trådar i den andra spetsen.

I Vävmagasinet från 1999 nr 4 hittade jag en liknande solvning konstruerad av en 3-skafts V-punkt. Det var en matta med sniljevelour och trasor, trasorna i tuskaft. Mönstret trampades i V-punkt på fyra trampor.

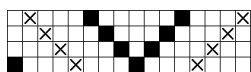

Alla de här solvningarna, utom den med fem trådar i spetsen, kan man konstruera med hjälp av nyckeln. När man gjort nyckeln går det fortare och säkrare än att göra det "för hand".

Man kan spara filer med enbart de olika variationerna, enklast med endast en rapport, som ett bibliotek. När man vill använda någon i ett färdigt mönster använder man Arkiv| Hämta delar. Man kan också utgå från den filen, spara den med nytt namn, och rita nya mönster.

Dubbelsolvad rosengång

I en dubbelsolvad rosengång solvar man extra översolvningar, se kryssmarkeringarna.

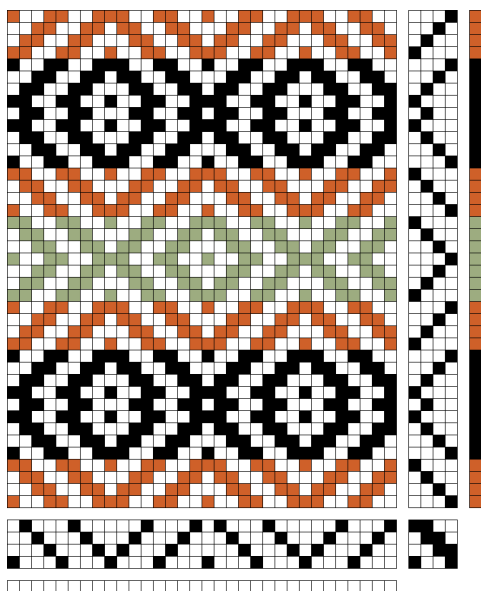
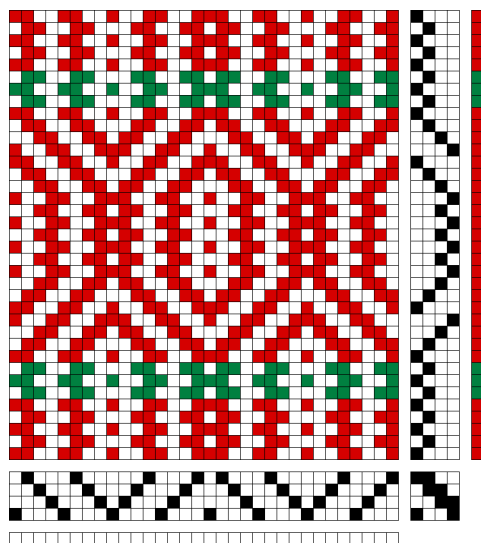

Letar man på nätet efter dubbelsolvad rosengång hittar man en hel del som finns i muséernas samlingar. Detta är nog det som von Walterstorff kallar "dubbelsmjöjning". Smjöjning = solvning.

I förrådet hittade jag en väv som är dubbelsolvad.

Nästa alla motsatsinslagen är inslag av lin.

Här två andra bårder än på fotot av väven.

Det är osäkert varifrån väven kommer. Det kan vara en äldre väv från Värmland. Den har tio bårder, fem som upprepas. I varannan dominerar rött, i varannan svart/brunt.

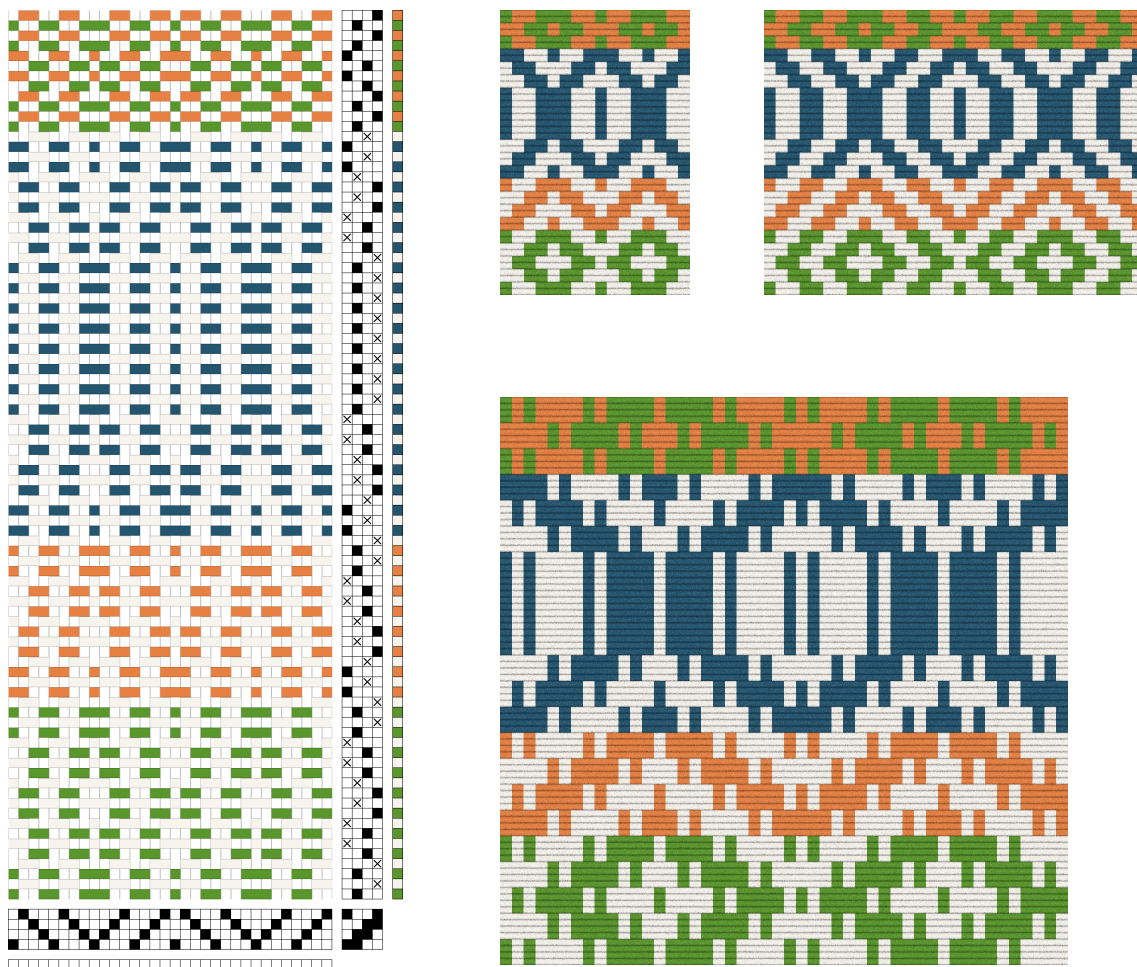
Varptäthet ca 3 tr/cm.

Ca 18 inslag/cm, entrådigt ullgarn med motsatsinslag av 2 tr lingarn, samma som varpen.

För att se hur det första mönster blir som en dubbelsolvad rosengång:

1. Öppna mönstret

Arkiv | Hämta delar. Välj ett mönster som har dubbelsolvning. Markera Solvning. OK

Nu kan vi jämföra rosengång solvat på tre sätt.

Uppe till vänster V-punkt – rapport 8 tr

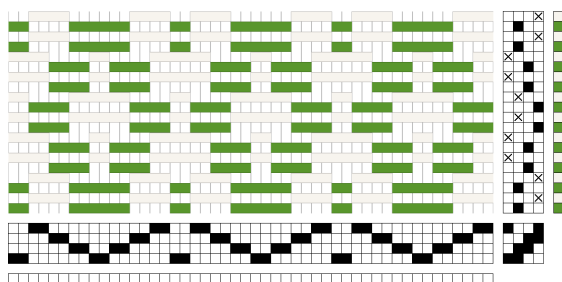
Upp till höger dubbelsolvad – rapport 16 tr

Nere rosengångsvariation, gammeldags rosengång – rapport 24 tr, dubbelt så många inslag.

Förstorad rosengång

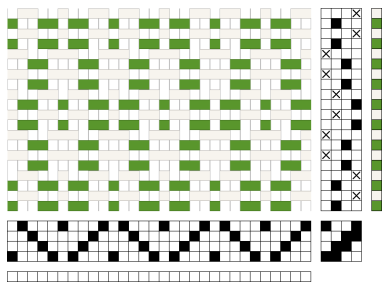
Jag har också mött uttrycket förstorad rosengång och sett den här solvningen.

Den förstorar mönstret och ger längre flotteringar.

Bruten rosengång

Nu tänker jag gissa! Emilie von Walterstorff nämner olika solvningar bl.a. ”den brutna solvningen, kallad *sunsmöja*, - väl söndersmöjning?” Kan det vara den här som hon menar?

Skridande rosengång

Det här kallades i en beskrivning för skridande rosengång. Här är det fyra trådar för varje tråd i V-punktsolvningen. I beskrivningen väver man med tuskaftsinslag – vad blev det då?

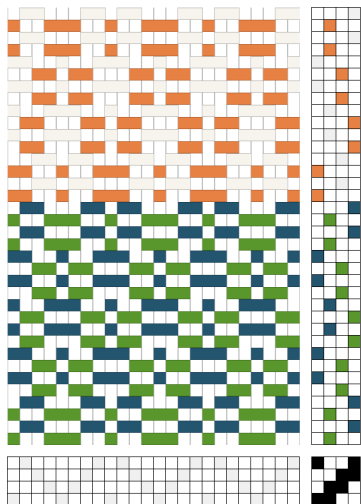

En del vill jämföra rosengångsvariationerna med en daldräll. Den har likheter om man gör tuskaftsinslag i stället för motsatsinslag. Men ändå inte.

Titta däremot på den här skridande solvningen, varje punkt i en V-punktsolvning är ersatt med fyra trådar, solvade så som man gör med daldrällen!

Läs på den här sidan om att sätta namn på en bindning. www.m-e.se/artiklar/namn_2.html

Visa färger i inredningen

Om det är många färger att hålla reda på i inslagen förenklar det att välja att visa färgerna i trampningen.

Alternativ | Inställningar, fliken Positioner, markera Fyll inredningen med garnfärger

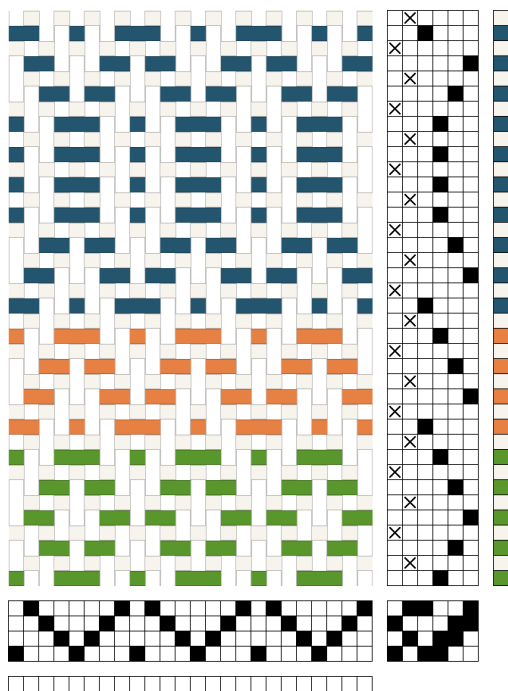
Lenas rosengångsprov

Ett av min fasters prover i konstvävnad är ett prov i lös rosengång. Där har hon ritat ett mönster med en lite annorlunda solvning.

Jag beskriver det på hemsidan

<http://www.textilverkstad.se/lena/beskrivningar/rosengangsprov.html>

Rosengång med tuskaftsinslag

Man kan ersätta motsatsinslaget med ett tuskaftsinslag.

Om man då väver i en kvalité motsvarande den lösa rosengången får man anpassa färgen på tuskaftsinslagen, de kommer ju att synas mellan mönsterfigurerna.

Det här kallar jag fortfarande för en rosengång.

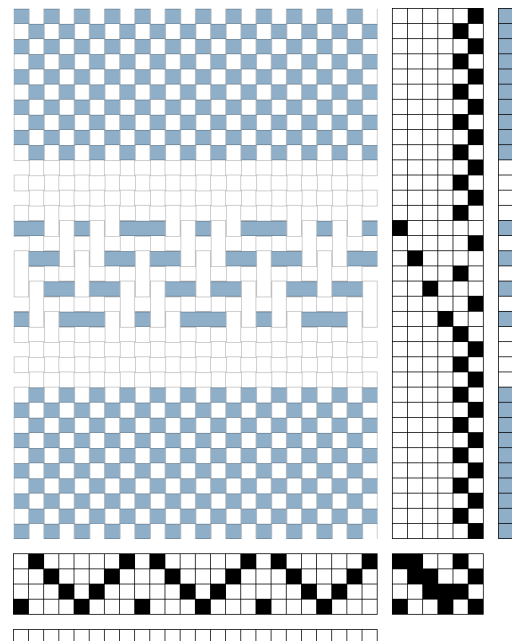
Om vi tänker oss samma mönster, men med samma garn i varpen som i tuskaftsinslagen. Och samma antal varptrådar/cm som inslag/cm. Då blir det mer riktigt att kalla det för en spetskypert på en tuskaftsbotten.

Det är inte alltid lätt att sätta ett namn på en väv.

Det här är ett tunt bomullstyget i ett förkläde.

Är det en spetskypert på en tuskaftsbotten eller är det rosengångsbårder på ett tuskaftstyg?

Sammanfattning

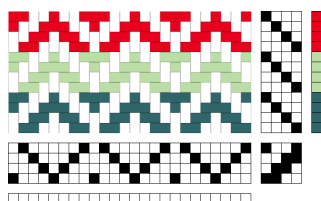
Namn på vävar är inte alltid ett lätt kapitel. En avsikt med det här avsnittet har varit att försöka se på vad olika varianter kallas och vad de rent tekniskt är för bindningar.

Det karakteristiska för alla de tre rosengångarna – bunden rosengång, lös, motsatstrampad rosengång och rosengång med tuskaftsinslag – är att de har en gles varp som täcks av inslagen.

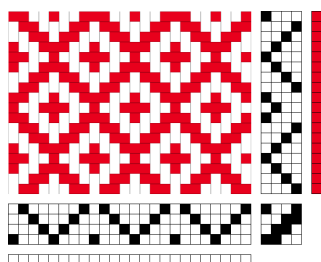
Den bundna rosengångens bindning skiljer sig helt från de två. Gemensamt med de andra två är kvalitén med en glesare varp som täcks av inslaget.

Både den lösa rosengången och rosengången med tuskaftsinslag bygger på två alternerande inslag.

Rosengången med tuskaftsinslag blir lätt övergångsformer till andra bindningar som jag inte vill kalla rosengång, t.ex. spetskypert på en tuskaftsbotten.

Väver man i en rosengångskvalité (gles varp med täckande inslag) utan ett alternerande inslag blir det något annat än en rosengång. Ett exempel är den s.k. ormmattan, den blir en spetskypert.

Om man väver i en annan kvalité än den traditionella rosengången och med ett enda inslag blir det med den här trampningen en rutig spetskypert

En solvning i V-punkt ger inte en rosengång, inte ens om den har samma uppknytning. Det är den karakteristiska kvalitén och mönstren som gör en rosengång.

Hur en solvning kan förmedlas verbalt

Tommy Jonestrand har berättat hur han på frisersalongen fick solvningen av en kund, den gamla vävlärarinnan.

Hon berättade och visade med händerna i luften, likt en dirigent hur jag kunde solva. Viftade med fingrarna lite zig zag neråt från höger åt vänster och upp i mitten två gånger och så nerifrån och upp igen fortsatt åt vänster. Ner lite grann två stycken diagonalt, och upp igen och så ner tre stycken, upp igen men inte från toppen och så ner 3 till och...

Jag tolkade det som noter som låg på fyra rader, men lästes från höger till vänster. Det var väl mitt sätt att komma ihåg den, som ett litet musikstycke.

Och alltid i dur, inga ledsamheter att väva intel!

